

รักร่วมสายเลือด: มานุษยวิทยากับประเด็นต้องห้าม [Anthropology of Incest]

แนวคิดและการศึกษาความรัก/ประเวณีร่วมสายเลือด

ในทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคม Bachofen (1861) อธิบายว่าสังคมมนุษย์ในระยะแรก ความหมายครอบครัวต่างไปจากปัจจุบัน มนุษย์ยังคงอาศัยอยู่เป็นกลุ่มคล้ายกับฝูงสัตว์ที่ชายและหญิงสามารถแสดงพฤติกรรมทางเพศได้อย่างไร้ขอบเขต เสมือนเป็นการสมสู่กับใครก็ได้ โดยไม่มีข้อห้าม เมื่อสังคมเริ่มพัฒนาขึ้น ผู้หญิงก็เริ่มวางกฎของการแต่งงานและการสืบทายาททางฝ่ายแม่ ทำให้ต้องมีการห้ามประเวณีระหว่างเครือญาติของฝ่ายแม่ โดยลูกหลานจะต้องมีคู่กับคนที่มีเชื้อสายเลือดตัวเอง สมมติฐานของ Bachofen มีอิทธิพลต่อการศึกษาาระบบเครือญาติของนักมานุษยวิทยา เช่น Lewis Henry Morgan (1871) ซึ่งเชื่อว่าสังคมมนุษย์ในอดีตมีการสืบทายาททางฝ่ายแม่และค่อยๆ พัฒนาไปสู่การให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวและสามารถมีภรรยาได้หลายคน เช่นเดียวกับ McLennan (1865) เชื่อว่ามนุษย์ยุคแรกมีเพศสัมพันธ์กันอย่างอิสระและค่อยๆ สร้างกฎเกณฑ์การเลือกคู่โดยกำหนดให้ลูกหลานจะต้องแต่งงานกับคนนอกเครือญาติ (exogamy) เพื่อสร้างพันธมิตรกับกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติพื้นเมืองและลดการต่อสู้แย่งขัน McLennan เชื่อว่าเมื่อมนุษย์มีจำนวนมากขึ้น ผู้ชายจะเข้ามาควบคุมกลุ่มและเป็นผู้นำ ในขณะที่ผู้หญิงจะกลายเป็นผู้บำเรอความสุขทางเพศให้กับผู้ชาย นำไปสู่การแย่งชิงผู้หญิงที่อยู่ต่างเผ่ามาเป็นภรรยา พร้อมๆ กับสร้างข้อห้ามมิให้ผู้ชายมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงในเผ่าของตัวเอง (Bolin & Whelehan, 2009)

Durkheim (1898) อธิบายว่ากฎของเครือญาติคือบรรทัดฐานสังคมที่ป้องกันมิให้คนที่อยู่ในเผ่าและตระกูลเดียวกันมีการสมสู่และร่วมประเวณีกัน กฎของการแต่งงานกับคนนอกตระกูลคือรากฐานของการสร้างสังคมของมนุษย์และทำให้สังคมขยายตัว ครอบครัวจึงสร้างสัญลักษณ์บรรพบุรุษให้กับคนในตระกูลเดียวกัน เพื่อย้ำเตือนมิให้มีเพศสัมพันธ์กับคนในตระกูลและต้องไปหาคนนอกตระกูลมาเป็นสามีและภรรยา ในการศึกษาของ Malinowski (1927) ตั้งข้อสังเกตว่า กฎการแต่งงานกับคนนอกกลุ่มทำให้การร่วมประเวณีระหว่างญาติพี่น้องเป็นสิ่งต้องห้าม นำไปสู่บรรทัดฐานของครอบครัวที่ไม่ต้องการให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ทางเพศสมาชิกชายหญิงในเครือญาติเดียวกันจำเป็นต้องไปหาคู่ครองกับคนต่างสายเลือด เมื่อครอบครัวเริ่มมีขนาดเล็กลง ยิ่งทำให้พ่อแม่ลูกต้องละเว้นที่จะแสดงความสัมพันธ์ทางกามารมณ์ Malinowski ยังสนับสนุนความคิดของ Sigmund Freud (1913) ที่ระบุว่าความปั่นป่วนวุ่นวายในครอบครัวเป็นผลมาจากการที่คนในครอบครัวล้าลอบมีเพศสัมพันธ์กัน ในสังคมตะวันตกจึงมีกฎข้อห้ามที่เคร่งครัดที่จะป้องกันมิให้ลูกถูกล่วงเกินทางเพศจากพ่อและแม่ของตน ในทัศนะนี้เชื่อว่าสมาชิกครอบครัวจะต้องควบคุมอารมณ์ทางเพศมิให้เกิดกับญาติพี่น้องของตน

ในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Freud อธิบายว่าผู้ที่ใหญ่ในครอบครัวคือผู้ชาย ซึ่งพยายามควบคุมมิให้ลูกชายมีเพศสัมพันธ์กับผู้เป็นแม่ซึ่งเป็นคู่รักของพ่อ ลูกชายจึงต้องแสวงหาคู่กับคนอื่นที่มีแม่ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าเพศสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวเป็นผลมาจากการแข่งขันกันระหว่างผู้ชายที่มีฐานะเป็นพ่อและลูกชายเพื่อที่จะได้ผู้หญิง (แม่) เป็นคู่สำหรับปลดปล่อยความต้องการทางเพศ วิธีการป้องกันมิให้พ่อและลูกชายเกิดความขัดแย้ง ก็คือการสร้างกฎให้ลูกชายออกไปแสวงหาผู้หญิงอื่นมาเป็นภรรยา นอกจากนี้ Freud ยังเชื่อว่าพ่อที่มีความเสนาหาทางเพศกับลูกสาวจะต้องกระวนกระวายใจ เพราะต้องควบคุมอารมณ์ของตนมิให้ล่วงเกินลูกสาว ความคิดนี้มีอิทธิพลต่อสังคมตะวันตกและทำให้ชาวตะวันตกเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกสาวหรือแม่กับลูกชายคือปัญหาใหญ่ที่ทำให้ลายครอบครัว (Ferraro & Andreatta, 2011)

ส่วนการศึกษาของ Lévi-Strauss (1949) เสนอว่าโครงสร้างครอบครัวของมนุษย์กำหนดให้สมาชิกต้องเลือกคู่และมีเพศสัมพันธ์กับคนนอกตระกูล นำไปสู่กฎของการแลกเปลี่ยนทางสังคม โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนผู้หญิงต่างเผ่าเพื่อให้เป็นคู่ครองกับผู้ชาย การแลกเปลี่ยนนี้ทำให้เกิดเครือข่ายญาติข้างพ่อและญาติข้างแม่ ในความคิดของ Lévi-Strauss การห้ามมีเพศสัมพันธ์กับคนในตระกูลส่งผลดีทำให้เกิดการขยายเครือข่ายครอบครัว ทำให้เกิดการสร้างพันธมิตรและสร้างความร่วมมือทางสังคม Van Den Berghe (1980) กล่าวว่าในสังคมเกษตรกรรมที่ต้องการแรงงานจำนวนมาก การแต่งงานกับคนนอกตระกูลจะช่วยให้เกิดการสร้างแรงงาน ทำให้การเพาะปลูกขยายตัวและได้ผลผลิตมากขึ้น ในขณะที่ Edward Westermarck (1891) มีความคิดที่ต่างออกไป เขาเชื่อว่าความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างหญิงชายเป็นสิ่งที่สังคมเชิดชูมากกว่าการเปลี่ยนคู่ การแต่งงานกับคนนอกสายเลือดก็มีใช้สาเหตุของการห้ามประเวณีของคนในครอบครัว แต่เกิดจากการที่มนุษย์มีระบบกฎหมาย ประเพณีและความรู้ที่สั่งสอนให้บุคคลรู้จักรับผิดชอบ Westermarck เชื่อว่าลูกหลานที่เติบโตมาในครอบครัวเดียวกันมีความใกล้ชิดสนิทสนมจนไม่ทำให้เกิดความรู้สึกเสนาหาทางเพศ

ความรัก/ประเวณีร่วมสายเลือดในชนชั้นสูง

ประเวณีร่วมสายเลือด (Incest) หรือการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวและญาติพี่น้อง คือพฤติกรรมทางเพศที่พบได้ในหลายสังคม เช่น ในสมัยอียิปต์โบราณ กษัตริย์ฟาโรห์สามารถแต่งงานกับญาติที่เป็นหญิง (Bixler, 1982; Hopkins, 1980) ชนชั้นสูงในสมัยกรีกโบราณ พี่น้องร่วมสายเลือดสามารถแต่งงานกันได้ ในสมัยโรมันอนุญาตให้ญาติพี่น้องที่มาจาก การแต่งงานสามารถครองคู่เป็นสามีภรรยาได้ จักรพรรดิโรมันเชื่อว่าการนำญาติมาเป็นภรรยาจะช่วยสร้างความมั่นคงในอำนาจ (Hübner, 2007; Middleton, 1962) ในอาณาจักรไบเซนไทน์และออตโตมัน คนในราชวงศ์นิยมแต่งงานกับคนในสายตระกูลและในชนชั้นปกครอง เพราะจะทำให้ผู้ปกครองมีเสถียรภาพ และเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นระหว่างราชวงศ์ (Remijssen & Clarysse, 2008)

ในคัมภีร์ไบเบิลมีการอธิบายว่าหลังจากที่พระเจ้าเผาทำลายเมืองโซดอมแล้ว ครอบครัวของลีอิตหนีไปอยู่ถ้ำ ลีอิตคือผู้ชายคนเดียวที่รอดชีวิต ซึ่งเขามีลูกสาวสองคน และมีเพศสัมพันธ์กันจนกระทั่งมีบุตร ในศาสนาโซโรแอสเทรียนในอิหร่าน มีความเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวและพี่น้องเป็นสิ่งที่ดีงาม ในชุมชนของชาวโดนต์และบริตตานี ในปากีสถาน เชื่อว่าการแต่งงานระหว่างพี่น้องจะทำให้สายตระกูลมีความบริสุทธิ์ และยังเป็นการรักษาทรัพย์สินสมบัติของครอบครัวไม่ให้ตกไปอยู่ในมือของคนอื่น ในราชวงศ์ของไทย ญี่ปุ่น จีน ธิเบต และเกาหลี ก็มีธรรมเนียมการแต่งงานระหว่างลูกพี่ลูกน้องที่เป็นญาติ ในสังคมของชาวทมิฬนาฑู ทางตอนใต้ของอินเดีย ก็พบธรรมเนียมการแต่งงานระหว่างญาติพี่น้อง ซึ่งอาผู้ชายสามารถแต่งงานกับหลานสาวได้ ในอาณาจักรอินคาและอาณาจักรในแอฟริกากลางและเหนือคนในตระกูลกษัตริย์สามารถแต่งงานกับญาติพี่น้องได้ เช่นเดียวกับราชวงศ์ต่างๆ ในยุโรปก็มีธรรมเนียมการแต่งงานกับญาติพี่น้อง ราชวงศ์ของชาวซูลู สวาซี และเทมบู ในเขตแอฟริกาตอนใต้จะมีการแต่งงานกันในกลุ่มชนชั้นนำ (Leavitt, 1990; Roscoe, 1996)

Bixler (1982) อธิบายว่าการแต่งงานระหว่างพี่น้องในตระกูลชนชั้นสูงและกษัตริย์เป็นธรรมเนียมที่แพร่หลาย เพราะเชื่อว่าการแต่งงานในวงศ์ตระกูลจะช่วยรักษาอำนาจให้แข็งแกร่ง และยังเชื่อว่าคุณค่าดีลิตีของคู่ปกครองยังคงดำรงอยู่ ถ้ากษัตริย์แต่งงานกับคนในตระกูล ในขณะที่ชนเผ่าหลายแห่งเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์กับญาติพี่น้องจะนำพลังวิเศษมาให้ ในวัฒนธรรมของชาวโพลินีเซียนในมหาสมุทรแปซิฟิก มีธรรมเนียมการแต่งงานระหว่างญาติพี่น้อง ซึ่งถือเป็นรูปแบบการแต่งงานที่มีเกียรติและได้รับการยกย่อง

สังคมตะวันตกกับการห้ามความรัก/ประเวณีร่วมสายเลือด

อย่างไรก็ตาม เมื่อคริสตจักรมีอำนาจในภูมิภาคตะวันตก เพศสัมพันธ์ของคนร่วมสายเลือดเป็นสิ่งต้องห้ามและถือว่าการกระทำที่ผิดบาป ในวัฒนธรรมของชาวคริสต์จึงมีท่าทีหวาดระแวงและวิตกกังวลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของคนในครอบครัว ความกังวลนี้เพิ่มมากขึ้นในยุคอุตสาหกรรม ครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยพ่อแม่ลูกจะไม่สามารถแสดงความสัมพันธ์ทางเพศได้และถือว่าการทำผิดกฎหมายร้ายแรง รากฐานความคิดที่เกิดขึ้นจากยุคเรืองปัญญา (Enlightenment) และระบบเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ คือส่วนสำคัญที่สร้างบรรทัดฐานและกฎข้อบังคับสำหรับครอบครัวสมัยใหม่ ซึ่งทำให้สมาชิกต้องควบคุมอารมณ์และความรู้สึกทางเพศของตนอย่างเคร่งครัด (Maryanski & Turner, 2018) ความรู้วิทยาศาสตร์ได้สร้างกฎเกณฑ์ของครอบครัว ที่ทำให้พ่อแม่ต้องไม่ปฏิบัติกิจกรรมทางเพศกับลูกอย่างเด็ดขาด จากการศึกษาของ Murdock (1949) พบว่าสังคม 250 แห่ง ล้วนห้ามการมีเพศสัมพันธ์ของคนร่วมสายเลือดซึ่งดูเหมือนจะเป็นบรรทัดฐานสากลของมนุษย์ (Lowie, 1920) ในแง่นี้ การหลีกเลี่ยงประเวณีร่วมสายเลือด (Incest avoidance) อาจถือเป็นวิธีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมที่กำหนดให้บุคคลทำหน้าที่และแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง

อย่างไรก็ตาม การมีเพศสัมพันธ์กับคนในครอบครัวอาจเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขบางอย่าง เช่น คนที่มีอำนาจมากกว่าปีบบังคับเด็กให้มีเพศสัมพันธ์กับตน ซึ่งมักจะเป็นการล่วงละเมิด การข่มขืน การล่วงละเมิดและการขู่เบียดเบียน ผู้ที่ถูกกระทำมักจะหวาดกลัวและไม่กล้าเปิดเผยให้คนอื่นรับรู้ (Fontes & Plummer, 2010; Herman, 1981) กรณีดังกล่าว ผู้ที่กระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กจะถูกลงโทษตามกฎหมาย ในทางตรงกันข้าม มีการตั้งคำถามว่าประเวณีร่วมสายเลือดนำไปสู่อันตรายอย่างไร ทำไมสิ่งนี้จึงถูกนิยามว่าเป็นความผิดในทางกฎหมาย การห้ามประเวณีร่วมสายเลือดเป็นกฎระเบียบที่จรรยาบรรณโครงสร้างครอบครัวสมัยใหม่อย่างไร ทำไมการอธิบายและนิยามการร่วมประเวณีของคนในครอบครัว จึงวางอยู่บนกระบวนทัศน์แบบเหตุผล (Andrade, 2021; Cofnas, 2020)

หากย้อนไปศึกษาคติความเชื่อแบบฮินดูจะพบว่าพระพรหมคือผู้สร้างโลก ได้ให้กำเนิดเพศหญิงจากร่างกายของพระองค์ซึ่งเปรียบเสมือนบุตรสาว พระองค์มีความสัมพันธ์กับบุตรสาวและให้กำเนิดมนุษย์ ในแง่นี้ ความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างพระพรหมกับบุตรสาวจึงเป็นต้นกำเนิดของโลก (Dwivedi, 2018) เช่นเดียวกับความเชื่อเรื่องพระเจ้าในศาสนาคริสต์ที่บอก Abraham ว่าสามารถมีเพศสัมพันธ์กับน้องสาวเพื่อให้กำเนิดบุตรชายชื่อ Isaac เช่นเดียวกับตำนานของกรีกที่ระบุว่า เทพเจ้า Zeus และเทพธิดา Hera ซึ่งเป็นพี่ชายกับน้องสาวได้แต่งงานกัน และบิดามารดาของทั้งคู่คือ Cronus และ Rhe ก็เป็นญาติร่วมสายเลือดกัน (Ogden, 2010)

Sebo (2006) อธิบายว่าการร่วมประเวณีระหว่างคนร่วมสายเลือดถูกตีตราว่าเป็นสิ่งผิด เพราะเป็นการกระทำที่ข่มเหงรังแกผู้ที่ไร้อำนาจซึ่งนิยามว่าเป็นการข่มขืน มิใช่เป็นเพราะพฤติกรรมทางเพศ เมื่อมีผู้ที่ได้รับความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงที่ถูกผู้ใหญ่ล่วงละเมิด สังคมจะตัดสินการกระทำดังกล่าวด้วยระบบศีลธรรมที่แยกแยะระหว่างคนชั่วและคนบริสุทธิ์ ความสัมพันธ์ทางเพศของคนร่วมสายเลือดถูกโยงเข้ากับการจัดระเบียบภายในครอบครัว โดยเฉพาะสังคมอุตสาหกรรมที่ต้องการแยกบทบาทหน้าที่ของ พ่อ แม่ ลูก ออกจากกันอย่างชัดเจน ทำให้ความสัมพันธ์เชิงกามารมณ์มิใช่สิ่งที่ถูกคาดหวังให้เกิดขึ้นระหว่างพ่อกับลูกสาวและแม่กับลูกชาย เพราะความสัมพันธ์ลักษณะนี้จะทำลายบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ประเวณีร่วมสายเลือดจึงถูกระงับเพื่อที่จรรยาบรรณหน้าที่ของ พ่อ แม่ ลูก ในสังคมอุตสาหกรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับ Incest ของนักมานุษยวิทยาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 จึงวางอยู่บนตรรกะของการำรงหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวและการสร้างเครือข่ายพันธมิตร ที่ทำให้สังคมมีเอกภาพ ปราศจากความขัดแย้งและดำเนินไปสู่เป้าหมายของความสงบเรียบร้อย ซึ่งเป็นฐานคิดแบบเหตุผลนิยมที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาสังคมในเวลานั้น ทฤษฎีดังกล่าวนี้ถูกตอกย้ำด้วยแนวคิดแบบสตรีนิยมที่อธิบายว่าในสังคมที่ให้อำนาจผู้ชาย ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อทางเพศจะกลายเป็นผู้เสียเปรียบ นำไปสู่การต่อต้านพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศระหว่างพ่อกับลูกสาว นักสตรีนิยมจะคัดค้านมิให้ผู้เป็นพ่อใช้อำนาจข่มขู่ ล่วงละเมิด และลวนลามทางเพศกับ

ลูกหลานที่เป็นเพศหญิง สิ่งนี้คือคำอธิบายที่ทำให้ประเวณีร่วมสายเลือดเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย (Bell, 1993) อิทธิพลของแนวคิดสตรีนิยมตอกย้ำอย่างชัดเจนว่าสังคมให้อำนาจผู้ชายและปิดกั้นบทบาทของผู้หญิง

ในการตรวจสอบกฎหมายที่ลงโทษการร่วมประเวณีของคนร่วมสายเลือด วิธีคิดเรื่องอำนาจของ มิเชล ฟูโกต์ ได้เสนอว่ากฎหมายดังกล่าวคือระบอบอำนาจที่สร้างกลไกการควบคุมกิจกรรมทางเพศของมนุษย์ภายใต้ระบบศีลธรรมแบบวิคตอเรียน (Foucault, 1978; Taylor, 2016) ระบอบอำนาจนี้ได้แผ่ขยายแตกตัวและแทรกเข้าไปอยู่ในสถาบันทางสังคมที่ส่งผลให้ประเวณีร่วมสายเลือดเป็นสิ่งต้องห้าม สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ คือการทำให้กิจกรรมทางเพศบางแบบเป็นเรื่องผิด ดังเช่นการตีตราว่าพฤติกรรมรักเพศเดียวกันเป็นอาการป่วยทางจิต สิ่งนี้เกิดขึ้นกับกรณีการมีเพศสัมพันธ์ของคนร่วมสายเลือดเช่นกัน ซึ่งสังคมตีตราว่าเป็นพฤติกรรมที่น่ารังเกียจ ปัจจุบัน นักวิชาการจำนวนหนึ่งพยายามเรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายเอาผิดการมีเพศสัมพันธ์ของคนร่วมสายเลือด และเสนอให้มีกฎหมายรับรองการแต่งงานระหว่างคนร่วมสายเลือด แนวคิดนี้วางอยู่บนกระบวนทัศน์เสรีนิยมที่เชื่อว่าบุคคลควรมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเลือกคู่ครองของตนเอง ไม่ว่าจะคู่ของเขาจะเป็นเพศใดหรืออยู่ในวัยไหน (Parkman, 2008)

ผู้เขียน

ดร.นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ

หัวหน้ากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

เอกสารอ้างอิง

- Andrade, G. E. (2021). A libertarian critique of incest laws: Philosophical and anthropological perspectives. *Human Affairs*, 31(2), 139-148.
- Bachofen, J. (1861). *Das Mutterrecht [Mother Right]*. Stuttgart: Kraus & Hoffmann.
- Bell, V. (1993). *Interrogating incest: Feminism, Foucault, and the law*. New York: Taylor & Francis.
- Bixler, Ray H. (1982). Comment on the Incidence and Purpose of Royal Sibling Incest. *American Ethnologist*, 9(3), August, pp. 580-582.
- Bixler, Ray H. (1982). 'Sibling incest in the royal families of Egypt, Peru, and Hawaii', *Journal of Sex Research*, 18, 264-281.
- Bolin, A., & Whelehan, P. (2009). *Human sexuality: Biological, psychological, and cultural perspectives*. New York: Routledge.
- Cofnas, N. (2020). Are moral norms rooted in instincts? The sibling incest taboo as a case study. *Biology & Philosophy*, 35(5), 1-20.
- Durkheim, E. (1898) 1963. *Incest: The Nature and Origins of the Taboo*. New York: Lyle Stuart.

- Dwivedi A.V. (2018). Adultery (Hinduism). In Long, J.D. et al. (Eds.). *Encyclopedia of Indian Religions, Hinduism, and Tribal Religions*. Springer Nature.
- Ferraro, G., & Andreatta, S. (2011). *Cultural anthropology: An applied perspective*. New York: Nelson Education.
- Fontes, L. A., & Plummer, C. (2010). Cultural issues in disclosures of child sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 19(5), 491–518.
- Foucault, M. (1978) *The history of sexuality. Volume I: An Introduction*. New York: Pantheon
- Freud, S. (1913). 1950. *Totem and Taboo*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Herman, J. (1981). *Father-daughter incest*. *Professional Psychology*, 12(1), 76–80.
- Hopkins, K. (1980). Brother-Sister Marriage in Ancient Egypt. *Comparative Studies in Society and History*, 22, 303–54.
- Hübner, S. R. (2007). Brother-sister marriage in Roman Egypt: a curiosity of mankind or a widespread family strategy?, *Journal of Roman Studies*, 97, 21-49
- Leavitt, G. C. (1990). Sociobiological explanations of incest avoidance: A critical claim of evidential claims. *American Anthropologist*, 92, 971–993.
- Lowie, R.H. (1920). *Primitive Society*. New York.
- Malinowski, B. (1927). *Sex and Repression in Savage Society*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Maryanski, A. & Turner, J. (2018). Incest, Theoretical Perspectives on. In Hilary Callan. (Ed.). *The International Encyclopedia of Anthropology*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Ltd.
- McLennan, J. F. (1865) 1970. *Primitive Marriage*. Chicago: University of Chicago Press.
- Middleton, R. (1962). Brother-Sister and Father-Daughter Marriage in Ancient Egypt. *American Sociological Review*, 27, 603–11.
- Morgan, L. H. (1871) 1997. *Systems of Consanguinity and Affinity of the Human Family*. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Murdock, G. P. (1949). *Social Structure*. New York: Macmillan.
- Ogden, D. (2010). *A Companion to Greek Religion*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Parkman, A. (2008). Marriage. In R. Hamowy (Ed.). *The encyclopedia of libertarianism*. (pp. 317–318). New York: Sage Publications.
- Roscoe, P. B. (1996). Incest in David Levinson and Melvin Ember (eds.) *Encyclopedia of Cultural Anthropology*. Henry Holt and Company, New York. Pp.631-634.)
- Remijsen, S. & Clarysse, W. (2008). Incest or adoption? Brother-sister marriage in Roman Egypt revisited. *Journal of Roman Studies*, 98, 53-61.
- Lévi-Strauss, C. (1949) 1969. *The Elementary Structures of Kinship*. Boston: Beacon Press.
- Sebo, J. (2006). The ethics of incest. *Philosophy in the Contemporary World*, 13(1), 48–55.

- Taylor, C. (2016). *The Routledge guidebook to Foucault's The history of sexuality*. New York: Taylor & Francis.
- Tripathi, S. & Kaur, S.P. (2018). Beyond Being Instinctive: An Inquiry into Incest through Media. *Global Media Journal*, 16(30), 1-6.
- Van den Berghe, P.L. (1980). Incest and exogamy: A sociobiological reconsideration. *Ethology and Sociobiology*, 1(2), 151-162.
- Westermarck, E. (1891) 1922. *The History of Human Marriage*. London: Macmillan.